

Ömer Seyfettin'in Şiirlerinde Uluslaşma Bilincinin Yansımaları

Nazlı MEMİŞ BAYTİMUR¹

Özet: Bir milletin yaşam tarzı ve fikirleri olan, o milletin mensuplarının doğruluğunu onayladıkları ve birlik içinde oldukları, ona bir hüküm verdikleri bazı şeyler vardır ki, bunlar, o milletin millî değerleridir. Özellikle I.Dünya Savaşı'nın yaşandığı ve bunu takip eden dönemlerde Türk milletinin uluslaşma yolunda millî değerlerini hatırlamaya ve onlara tutunmaya her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır. Dönemin bilinçli aydınlarından biri olan ve daha çok hikâyeleriyle ön plana çıkan Ömer Seyfettin, yazdığı şiirlerle de Türk milletinin millî değerlerini ele almış ve bu değerleri topluma aktarmaya çalışmıştır. Toplumda kaybolduğuna inandığı aidiyet duygusunun bilincinde, dinine bağlı, kahraman ve çalışkan yaradılışlı insan tipini dil, tarih, kimlik gibi kavramlarla bütünleştirerek şiirine yerleştiren şair, böylece topluma Türk milletinin millî değerlerini hatırlatmaya çalışmıştır. Tüm bu değerlerin önemini kavrayamamış toplumlar uluslaşma bilincine erişemezler.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, ulus, uluslaşma, millî değerler, şiir.

The Reflections of Becoming Nation Conscious in the Poems of Ömer Seyfettin

Abstract: There are some worths of a nation which are the national worths of that nation; in fact these worths are living style and thoughts of a nation which have been approved by the members of the nation. Especially in the years of the First World War and in the periods after this war Turkish nation have need more than every time to remember and to keep the national worths on the becoming nation road. Ömer Seyfettin who is a conscious intellectual of this period and has been known with the stories, has studied the national worths of Turkish nation and has tried to transport these worths to the society by his poems. According to Ömer Seyfettin the ideal man in the society has a good morality. The ideal man loves his family and keeps it. He is dependent upon his religion. He is a hero and hardworking. Ömer Seyfettin has also studied the concepts as language, history, identity and so on which are the national worths of Turkish nation. He has placed these worths in his poems. As a result Ömer Seyfettin has tried to remind the national worths to society. Because according

¹ Arş.Gör., Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, naz-0777@hotmail.com

to Ömer Seyfettin the people which can not comprehend the importance of all these worths can not reach the becoming nation conscious.

Key Words: Omer Seyfettin, nation, nation-building, national values, poetry.

GİRİŞ

Bu makalede daha çok hikâyeciliği ile öne çıkmış olan Ömer Seyfettin'in -özellikle 1914 yılından sonra yazmış olduğu- şiirleri, Türk milletine uluslaşma yolunda yaptığı katkılar açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Dünyada milliyetçilik akımının hız kazandığı, Avrupa'da ulusçuluğun ön plana çıktığı bir dönemde Türkiye'de de Ömer Seyfettin gibi aydınlar, bir ulus-devlet kurulması gerektiğinin kaçınılmaz olduğunu fark ederek, kültürel kimliğin inşası için halka, şiirleriyle dokunarak şekil vermeye çalışmışlardır. Ömer Seyfettin aydın konumunda olmasının bilinciyle, toplumun aklını, vicdanını ve enerjisini uyandırma mecburiyetini yüklenir ve şiirleri, bu zihniyet çerçevesinde teşekkül eder. Ziya Gökalp bunu "şuur devrinde şiir susar, şiir devrinde şuur seyirci kalır" (Ziya Gökalp, 1976: 56) ifadesiyle en güzel şekilde açıklamıştır. Devir süslü, vezinli, sanatlı, toplum hayatından uzak şiirler yazma devri değil, halkın anlayabileceği, halka doğru şiirler yazma devridir. Esas olan, halkın uluslaşma bilincine erişmesidir.

1.ÖMER SEYFETTİN'İN ŞAIRLİĞİ VE ŞİİRLERİ

Ömer Seyfettin yalnız yaşadığı dönemin değil, Türk edebiyatının hikâyeye türünde kilometre taşlarından birisidir. Özellikle tarih konulu hikâyeleri nesilden nesile gelmiş ve tekrar tekrar okunmuştur. Kısa ömrünü yazmaya adanmış ve hemen hemen bütün edebî türlerde eserler vererek, bunları gelecek kuşaklara bırakmıştır. Bu edebî türlerden birisi de şiirdir.

Ömer Seyfettin'in şairliği ve şiirleri konusunda geniş çapta çalışmalar yapan ilk isim Fevziye Abdullah Tansel'dir. **Ömer Seyfettin'in Şiirleri** adlı kitabında Ömer Seyfettin'in şiirlerini; şiirlerindeki temaları, vezinleri, şekil özelliklerini detaylı bir şekilde incelemiştir. Hülya Argunşah'ın **Ömer Seyfettin Bütün Eserleri** adlı kitabı ise, Ömer Seyfettin'in sonradan tespit edilen şiirlerini de içine alan kapsamlı bir çalışmadır.

Ömer Seyfettin'in tespit edilen ilk şiiri 1898 yılında Pul Mecmuası'nda yayımlanan "Lane-i Garam"dır. Bu şiiri de dâhil olmak üzere 1908 yılına kadar yazmış olduğu şiirlerinde Servet-i Fünûn şairlerinin etkisini görmek mümkündür. Nitekim;

“Leyl-i giryende-i serâb; benim
Bütün efkâra âmir-i bîzâr
‘Umk-i ruhumda dest-i ye’s-i elîm
Nâşinîde neşîdeler karalar
Dâima girye, dâima girye
Duyduğum her surûd-i ömr ü hayât
Hâsılı her şemîm-i hissiyât” (Dâimâ Girye, 1972: 18) ¹

dizelerinde ümitsizlik, bezginlik, usanmışlık, keder had safhadadır ve Ömer Seyfettin'in o dönem yazdığı şiirlerinde “devrin hastalıklı ruhunun derin yankılar uyandırdığı kırılğan nitelikli mizaç” (Korkmaz, 2007: 128) göze çarpmaktadır.

1908-1914 yılları arasında yazdığı şiirlerinde aşk duyguları ağırlıktadır. Ancak bu dönem çevreye karşı ilgisinin artmaya başladığı dönemdir. “Rondeau” şiiri buna bir örnek olup, II.Abdülhamit'in Yıldız Sarayı'nı kendi konutu yapması ve istibdat etmesi aleyhindeki düşüncelerini, dizeleri aracılığıyla dile getirmiştir:

“Söndün ebedîyyen, zulmetler içinden
Âfâka bakan nazrelerin, kırmızı şu'len?
Karşında hani secde eden eski köpekler?
Tarsînine sarf eylediğin bunca emekler
Bihûde imiş, nerde o yüksekteki kal'en?
Gözyaşları, kanlar ve alevlerle zer-efken
Sînende yanan gizli cehennem coşuyorken
Doğmuş gibi bâlây-i ru'ûdunda melekler
Söndün ebedîyyen...” (Rondeau, 1972: 19)

Ömer Seyfettin, 1914 yılından sonra tamamen toplumla ilgili konulara yönelmiş ve Balkan Savaşları'ndaki izlenimlerini şiirlerine de aktararak toplumda ulusal bir bilinç oluşturmaya çalışmıştır. “Fecr”, “Yüksek Aydınlıklar”, “Güneş” gibi şiirlerinde Türk milletinin içinde bulunduğu zor koşullar ve bu zor koşullardan çıkış yolunu aidiyet duygusunu taşıyan bireylerin bulacağını semboller aracılığıyla dile getirilmiştir. “Yeni Gün-Ergenekon'dan Çıkış”, “Altun Destan”, “Kaşgar”, “Koroğlu Kimdi” şiirleri, Türk destanını nazma dönüştürme girişiminin ve geçmişi bugünle birleştirmenin sonuçlarıdır.

¹ Şiir alıntıları, **Ömer Seyfettin'in Şiirleri (Araştıran ve Hazırlayan: Fevziye Abdullah Tansel), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara-1972** adlı eserdir.

“Niyazi” ve toplam 7 “Koşma” şiirinde Türk milletinin kahraman insanları ve bu insanların özüne dönmesi gerektiği; “Mehmet Emin” şiirinde de bir milletin uluslaşma bilincine ulaşmasının temel şartının dil olduğu anlatılmıştır.

2.ULUS KAVRAMI VE ULUSLAŞMA BİLİNCİ

Ulus, tüm dünyada olduğu gibi Türk milleti için de uzun bir süreç sonunda oluşmuş bir kavramdır. Bu kavramın Türkiye’deki gelişimi ile dünyadaki gelişimi arasında paralellik vardır. Çünkü Türklerin de uygar uluslar seviyesine gelmek için çabaladığı düşünülürse, bu ilişki daha sıkıdır. Fuat Köprülü, ülkedeki ulus kavramının gelişim ve topluma yansıma evresini şöyle anlatmıştır:

“(…) Hele memleketteki diğer unsurlar, yani azınlıklar, içinde zaten öncelerden beri var olan milliyet cereyanları kuvvetle meydana çıktıktan sonra, Türklerin daha uzun müddet bunu kavramamaları, bunun farkında olmamaları imkânsızdı. Bilhassa birtakım millî felaketler bu cereyanı kuvvetlendirdi ve hemen hemen bütün gençliği, az zaman içinde, bu cereyanın etrafında topladı.” (Ünaydın, 1985: 212)

Bu noktada milliyetçilik kavramını da açıklamak gerekli görünmektedir. Milliyetçilik, millet içindeki birliği ve beraberliği sağlayan duygudur. “Milliyetçilik, modern toplumlarda toplumsal yapışmayı ve bir arada bulunmayı sağlayan, bu toplumda ortaya çıkan siyasal otorite biçimini meşrulaştıran siyasi inanç ya da itikat olarak tanımlanabilir.” (Şaylan, 1983:1945) Bu durumda milletin somut unsuru halk iken, soyut unsuru halkı bir arada tutan ya da onları yakınlaştıran milliyetçilik duygusudur. Bu duygu, “belli bir dil, kültür, semboller ve toprak parçası ile bilinçli özdeşleşme yoluyla doğan bir kültürel ve politik uyanış süreci” (Karpas, 2006: 74)ni kapsar.

Millet kavramının tanımı yapılırken, bir topluluktakilerin millet olabilmesi için aynı ırktan olmayı şart tutan ırkçı temele dayalı millet tanımları olduğu gibi, sadece ırka dayalı olmayan, tarihe, kültüre, dile, hatta bunların hiçbirisi olmasa da ortak bir ölküye ve inanca dayanması esas alınmıştır.

“Millet; aynı ülkede yaşayan, etnolojik bakımdan aynı ırka mensup olan oymak ve kabilelerin en kuvvetlisinin hâkimiyeti altında devlet şeklinde birleşmesinden doğan, aynı kanunlara tâbi olarak yaşamış bunun neticesinde müşterek dinî inançlara, müşterek millî seciyeye sahip olmuş, mütecanis ve mütesanid bir insan külesidir.” (Yalçın, 2004: 315) Tanıma bakıldığı zaman ırka ve kültüre dayalı özellikleri bünyesinde barındıran bir millet tanımı karşımıza çıkmaktadır. Bir topluluğun millet olması için, bir arada yaşama mefkûresi yeterlidir. Ancak bir topluluğun ulus olabilmesi için, önce bir ulus-

devlet olması, o ulusun uluslaşma sürecinden geçmesi ve bilinçlenmesi gerekir. Atatürk'ün ulus tanımındaki ulus bilinçlenmesini gerçekleştirmiştir: "Millet, dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve sosyal heyettir." (Gözübüyük, 1986: 435) O halde denilebilir ki ulus, uluslaşma sürecini başarıyla tamamlamış milletlerdir. "Uluslaşma, ortak bir coğrafyada duyuş, algılayış, ruhi şekilleniş ve davranış özellikleri bakımından ortak özelliklere –ortak bir kültüre- sahip insan topluluğunun modernleşme döneminde siyasal birliğini bu özellikler etrafında koruma ve güçlendirme iradesinin ürünü toplumsal bir süreçtir." (Türer, 1998: 4) Bu süreç için en önemli şart bir milletin varlığıdır. Millet olmadan uluslaşma olamaz, ancak tek başına millet olmak da ulus olmak için yetmez.

Ulus, ancak modern bir devletin kurulması sonucu oluşabilecek bir kavramdır. Bu yüzden uluslaşma sürecinde öncelikle ulus-devletin kurulması gerekir. Ancak bu başarıldıktan sonra hür fertlerin oluşturduğu modern devlete sahip topluluklar ulus olma amacına ulaşabilirler. Modern bir devlet olamayan ve egemenlik ilişkilerini oturtmayı başaramamış toplulukların böyle bir şansı yoktur.

Osmanlı Devleti, XX.yüzyılda yıkılmaya biraz daha yaklaşmış, iç ve dış kaynaklı sıkıntılarla bir kargaşa ortamına sürüklenmiştir. Bu dönem toplumda, çok uluslu devletten milli devlete, ümmet bilincinden ulus bilincine, padişahlıktan cumhuriyete geçişin yaşandığı bir dönemdir. Bunlar, Osmanlı Devleti'nin içte ve dışta yaşadığı önemli siyasi olayların bir sonucudur.

Yaşanan siyasi ve sosyal olayların yanında bu dönemde ortaya çıkan Türkçülük, Osmanlıcılık, Batıcılık, İslamcılık gibi fikir hareketleri dönem içerisindeki anlayışı daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Adı sayılan bu fikir hareketleri "birbirlerinden mutlak manada kopuk, ilişkisiz; bütünüyle birbirlerinin zıttı veya alternatifi değildir." (Çetişli, 2012: 133) Her birinin bir başkasıyla ortak olan yönlerinin bulunması mümkündür ve bu ortaklık herhangi bir fikir akımına mensup sanatçılar için de geçerlidir. Art arda gelen savaşlar, yaşanan toprak kayıpları, yıkımlar, üç kıtaya hükmetmiş bir devletin parçalanması, devlet yönetiminin meşrutiye, daha sonra cumhuriyete dönmesi; azınlıkların millî söylemleri ve menfî propagandaları sonucu ortaya çıkan aidiyet sorunu ve ulus bilinci oluşturma düşüncesi dönemin edebî temelini oluşturur.

İşte bu dönemde hareket etme kararlılığını, ulusal bir bilinçlenme azmini ve sabrını gösteren Türk milletinin aydınları ortaya çıkmıştır. Milletten içinden çıkan bu insanlar, millete ulus olma yolunda aydınlık bir yol açmaya çalışmışlardır. "Halk, aydınlardan aldığı işaretle millî bilinçlenme yolculuğu kervanına" (Çetin, 2010: 18) katılmış ve aydınlardan açtığı bu aydınlık yolda

bilgilenerik, bilinçlenerek ve kendi öz, millî yapısına dönerek uluslaşma başarısını sağlamıştır. Halka uluslaşma bilincini aşıl原因arak bu başarıyı sağlayan aydınlar, Türk tarihini, kültürünü ve medeniyetini geçmiş ve günümüzle sentezlemiş ve bu sentezi gerçekleştirirken millet, vatan, tarih, dil gibi değerleri eserlerindeki kişiler aracılığıyla yoğunlaştırmışlardır. Halka uluslaşma bilincini aşıl原因anlardan birisi de Ömer Seyfettin'dir. O, “millî Türk destanlarının, Türk tarihinin ve eski Türkler'in hayatının da ilhâm kaynağı teşkil ettiği” (Ömer Seyfettin, 1972: 9) şiirleriyle eski Türk ruhunu ve hayatını canlandırıp yeniden gözler önüne sererek ve bugünle birleştirerek uluslaşmanın temelini oluşturmaya çalışmıştır.

3.ÖMER SEYFETTİN'İN ŞİİRLERİNDE ULUSLAŞMA BİLİNCİNİN YANSIMALARI

Yaşadığı dönemde bir ulus-devlet kurulması ihtiyacının farkında olan Ömer Seyfettin, toplumu uykudan uyandırma görevini üstlenen bir kültür işçisi misyonunu yüklenmiş ve pek çok edebî türde yazarak büyük bir mücadeleye girişmiştir. Toplumun düşüncesine, iradesine ve ruhuna şiirleriyle de işleyerek toplumda bir bilinçlenme oluşturmaya gayret etmiştir. Konuyla ilgili olarak düşmanlarına karşı Türk milletini özellikle yeni nesli uyarmış ve milletin bilincinin uyanık olması gerektiğini vurgulamıştır: “Haricî düşmanlarımızın kırmızı pençeleri, bu pençelerin zehirli tırnakları içimizde, kalbimizin üzerinde kımıldıyor. Ey gençler! Bunları siz duymuyor musunuz? Yirminci asırdaki vâsi ve müthiş Ehl-i Salip Teşkilâtı silâhsız ve medenî (!) hücumlarını zavallı yetim hilâle, bizim üzerimize, Osmanlı Türklüğüne tevcih ediyor. Beş yüz, altı yüz sene evvelki mağlûbiyetlerin intikam heyecanları bugün kabarıyor ve siz, ey gençler, hâlâ uyuyor musunuz?” (Ömer Seyfettin, 1911: 7)

Osmanlı Devleti'nde yaşanan kopuş süreci içerisinde Ömer Seyfettin, Türk unsurlarının hâkim olduğu kendi devletini kurmanın teorisini oluşturmaya başlamıştır. Bunu adeta bir görev addeden Ömer Seyfettin, topluma ulaşmada ve ulusal bilinci aşıl原因mada kaleminin gücüne başvurmuş ve halka takip etmesi gereken yolu göstermiştir. Bu yolda, Türk milletinin uluslaşma bilincine erişmesindeki önceliklerini tespit ederek, şiirlerinde bu önceliklere yer vermiştir. Ömer Seyfettin'in şiirlerinin diliyle söylenmesi gerekirse aidiyet duygusunu yüreğinde barındıran, çalışkan, kahraman; tarihini, dinini ve dilini bilen insanlardan kurulu Türk milleti, uluslaşma süreci denen çetin yolu başarıyla geçerek bir ulus-devlet kurmayı başaracaktır.

3.1. Aidiyet Duygusu Ekseninde İdealize Edilmiş Nesil

Kişinin aidiyetinin bilincinde olması ve geleceğini bu aidiyet üzerine inşa etmesi, toplumda ulusal bir bilincin yayılması için oldukça önem teşkil etmektedir. Bu yüzden şairin bilinçleri tetiklemek için ele aldığı konulardan birisi aidiyet duygusudur. Aidiyet duygusunu Türk milletinin özünde var olan özellikler ile birleştiren şair, idealize ettiği nesli de şiirlerine yansıtmıştır. Bu yansıtmayı gerçekleştirirken kullandığı semboller milli hars, diğer bir deyişle ulusal kültürün içinden gelen hisler cereyana getirerek bilinçleri kamçulamıştır.

“ (...)

Genç Han dedi: Sevgilimi bulmaya
Gidiyorum, artık dönmem oymağa.
Silahlarım asılıdır yanımda,
Aşk ateşi tutuşuyor kanımda.
Gözüm görmez ne vatani ne yurdu,
Ben unuttum Ergene'yi, Bozkurd'u

(...)

Rüzgar yine dalgalandı: Sevgilim,
Dedi, düşman kucağında bir gelin.
Beyaz Ayı gebermeden onu sen
Alamazsın Bozkurt baygın yatarken.
Böyle gitme pençesine düşersin,
Alageyik sana bir yol göstereyim!

(...)

Han düşündü, her tarafı dinledi.
Rüzgâr yine derin derin inledi:
Erkek için yurt esirken aşk olmaz,
Mâtem çalar yâr elinde bağlı-saz
Haydi harbe! Asıl sevgin Tûran'dır,
Âşık onun düşmanını vurandır.

(...)

Han atını sürdü Tûran yoluna,
Bakmıyordu hiç sağına, soluna.
Alageyik öne düştü, ormandan
Bir sel taşı: Belki yüzbin kahraman...
Aydınlandı yüksek çamlar ve gece
Söndü... Arık gün perisi gelince

Karanlıklar gölge olup kaçmıştı,
Fecir mavi gözlerini açmıştı.” (Fecr, 1972: 32)

“Fecr” adlı şiirden alınan yukarıdaki bölüme bakıldığında zaman, Ömer Seyfettin’in Türk olmanın bilincini ifade ettiği aidiyet duygusunu, Türk gencinin kahramanlık duygularıyla birleştirerek şiirine yansıtmıştır. Bunu yaparken simgelere sıkça başvurduğunu görmek mümkündür. Şiirin adı olan fecr, “sabaha karşı, güneş doğmadan önce, ufkun gün doğusu tarafından görünen aydınlığı, tan yerinin ağarması” (Devellioğlu, 2004: 254) anlamındadır. Nitekim şiirin bütününde karanlıktan aydınlığa bir geçiş söz konusudur. Şiirdeki Genç Han başlarda karanlıktadır, “Gözüm görmez ne vatani, ne yurdu/Ben unuttum Ergene’yi, Bozkurd’u” diyen Genç Han geçmişini, tarihini, varlığını unutmuş, onlara sırt çevirmiş, karanlıkta kalmış bir bilinci temsil etmektedir. O zaman için tek düşüncesi sevgilisine kavuşmaktır. Genç Han aşk ateşiyle yanmaktadır, vatan topraklarının tehlikede olması onu ilgilendirmez. Şiirin devamında yer alan Beyaz Ayı, Bozkurt ve Alageyik sembollerinin kullanılması da tesadüf değildir. Bir sembol olarak Beyaz Ayı sevimli bir görüntü çizer, ancak bu sevimlilik yanına yaklaşıldığında pençeleriyle öldürücü darbeler indiren büyük bir tehlikeye dönüşür. Türklerin sembolü olan Bozkurt ise dünya üzerinde evcilleştirilemeyen, insanların kendi isteklerine göre kullanamadıkları tek hayvan olup özgürlüğüne çok düşkündür. Alageyik ise yol göstericiliğin sembolüdür. Şiirin devamında vatan topraklarının sevgiliyle özdeşleştirildiği dizelerde sevgili, düşman kucağında bir gelindir. Bozkurt ise baygın yatmaktadır ve bu durumda vatani, Beyaz Ayı’dan kurtaracak durumda değildir. İşte bu noktada Bozkurt’un onu kaldıracak ve yönlendirecek olan alageyiğe ihtiyacı vardır. Ömer Seyfettin, Beyaz Ayı’ya karşı Bozkurt ve Alageyik sembollerini kullanır. Çünkü “kurt göklerin; alageyik ise yerlerin sembolü ve ruhu gibidirler.” (Ögel, 2010: 103) Birbirini tamamlayan bu iki sembol, karanlıktan aydınlığa geçişe de temel teşkil eder. Gece bitmiş, gün ağarmaya başlamıştır. Bu durum, aynı zamanda Genç Han’ın da zihnindeki karanlıktan aydınlığa geçen değişimin işaretidir. Uyuyan, karanlık zihin, sembollerin bütünleştirici etkisi ve şafağın sökmesiyle aydınlanır ve Genç Han gibi pek çok kahraman ruhu da ortaya çıkarır. Ömer Seyfettin, “Fecr” adlı şiiriyle savaş halindeki iki milletten birisinin galip diğerinin mağlup olmasına neden olan durumun o milletlerin inançlarından kaynaklandığını göstermiştir. O inanç, aidiyet duygusu ve kahramanlık ruhudur. Şiirin başında inançlarından uzaklaşan ve kendi hayatını vatandan üstün tutan Genç Han’ın karanlık bilincinin aydınlığa kavuşması, Ziya Gökalp’in Türkçülüğün Esasları’nda sarf ettiği “Ferdî hayatı vatanın istiklâlinden, şahsî menfaati namus ve vazifeden dahi kıymetli gören bir ordu mutlaka mağlup olur. Bunun aksi bir felsefeye mâlik olan ordu ise, mutlaka galebe çalar.” (Gökalp, 1976: 180) düşüncesinin Ömer Seyfettin tarafından şiire yansıtılmış halidir. “Toplum kutsallığının bilincine

ulaşan birey toplumsal ruhun kendine insanüstü bir güç verdiğini duymaktadır.” (Heyd, 1979: 62) Genç Han için de böyle bir bilince ulaşma söz konusudur ve bu bilinç onu güçlü kılmıştır. Aslında şiirde birey anlatılır, ancak muhatabı geneldir, toplumun geniş kesimidir. Genç Han'ın davranış kalıbından çok kolektif bilinçdışının millette olması istenen değerleri aksedilir.

Ömer Seyfettin'in “Yüksek Aydınlıklar” ve “Güneş” adlı şiirlerinde güneş sembolünü ve karanlık-aydınlık zıtlığını kullandığını görmekteyiz:

“(…)
Bulduğun bataklıkta hastalıklı sıcak yaz
Söndürecek gözlerinin nurunu, bak benimle,
Bak yukarı, aşağı'larda hiçbir güneş parlamaz.

Bak yukarı, bak yükseğe, yükseklere ve dinle...
İşittiğin sadâ büyük Türklüğümün sesidir.
İşte sana gösterdiğim bir güneştir elimle” (Yüksek Aydınlıklar, 1972: 33)

“Türk milleti karanlıkta şaşırmış.
Afyon yutmuş, uçuruma yatarak,
Silahını mağlupları aşırmış.

Bu karanlık böyle sürmez... Bir sabah
Güneş doğar, aydınlanır ortalık,
Uyanınca Turan çekmez artık âh...” (Güneş, 1972: 36)

Her iki şiire de bakıldığında Türk milletinin başlangıçta karanlıkta olduğu görülmektedir. Bu karanlık, Türk milletinin içinde bulunduğu karamsar ruh halini ifade etmekle beraber kendini yenilgilere, tembelleğe alıştırmış, düşünme yetisini yitirmiş bilinçleri de anlatmaktadır. Yukarıda ilk şiir olan “Yüksek Aydınlıklar”da kişi bir bataklığa saplanmış, saplandığı bataklıktan çıkmak için bir çabası yoktur, başını kaldırıp yukarıya bakma ihtiyacı bile duymaz. Ümitsiz ve inançsızdır, özünden uzaklaşmıştır. Ömer Seyfettin “bak yukarı, aşağı'larda hiçbir güneş parlamaz” dizesiyle bu ümitsiz ve inançsız kişiye çıkış yolunu gösterir ki Ömer Seyfettin'in şiirine “Yüksek Aydınlıklar” adını vermesi de boşuna değildir. Bilindiği üzere güneş, Türklerin düşüncesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Hatta İslamiyet öncesi Türk toplumlarında güneşe selam verilir ve ona ayrı bir saygı duyulurdu. Güneş, doğunun, aydınlığın ve gündüzün sembolüdür. İşte bu sebepten Türk insanı yönünü

güneşe dönmelidir, onu karanlıktan kurtaracak olan güneştir. Güneşi gören Türk insanı gaflet uykusundan uyanacak, gözleri yeniden nurlanacak ve silkinip kendine gelecektir. Kendine gelen Türk insanı kendi kimliğini de hatırlayacaktır. “İşittiğin sadâ büyük Türklüğümün sesidir./ İşte sana gösterdiğim bir güneştir elimle” dizeleriyle “toplumu artık unutulduğunu düşündükleri bir kimliği keşfetmeye” (Demir, 2014: 90) davet ederek Türk kimliğinin sadece bir ırkın adı değil yürekte bağlanan bir kavramın ta kendisi olduğunu ve bu kimliği unutmayan insanların güneşi göreceğini, karanlıkta kalmış bilinçlerin aydınlığa kavuşacağını söyleyerek Türk insanının bilincini tetikler ve Türk insanına geleceğini aidiyetinin üzerine inşa etmesi gerektiğini bir kez daha vurgular.

“Güneş” şiirinde de karanlık-aydınlık zıtlığını ve güneş sembolünü kullanan Ömer Seyfettin, Türk milletinin karanlıkta kalıp yolunu şaşırıldığını, afyon yutup uçuruma düşüp yenilgiye uğradığını ve bütün bu yaşanan olumsuz olayların güneşin doğuşuyla, ortalığın aydınlanmasıyla son bulacağını söyler. “Güneş” şiiri de “Yüksek Aydınlıklar” şiirinde verilmek istenen mesajla paralellik gösterir. Nitekim bu şiirde de karanlıkta kalmış Türk insanının bilinci uyuşturulmuştur. Bu durum Türk milletine yansyarak milleti tahrip eder ve zihin tembelliğine sürükler. Türk milletinin çıkış yolu yine güneştedir. “Anadolu halk edebiyatında güneş dışıdır.” (Ögel, 2010: 191) Karanlıkta yolunu şaşırılmış Türk insanı, annesini kaybetmiş çocuk gibidir. Yanlış yollara sapmış, benliğinden uzaklaşmış ve o günkü kötü duruma düşmüştür. Ancak Ömer Seyfettin, umutsuz konuşmaz, bu karanlık elbet bitecek, güneş doğacak ve Türk toplumunu bir anne gibi saracak, ısıtacak, koruyup kollayacak ve ona yol göstererek, kötü günlere son verecektir. Şiirin devamında yer alan “Şimdi bile bir çoğumuz uyanık,/Gün doğarsa birbirini unutan/Bu kardeşler kalır mı hiç dağınık?” dizeleriyle Türk insanının umutlarını pekiştirir ve “anlatma zamanı ile beraber düşünüldüğünde, sanatkârın yarın ile ilgili beklentisi daha iyi anlaşılır.” (Şengül, 2001: 9) Zaten şiirin adını “Güneş” olarak vermesi aydınlık günlerin müjdesini vermek içindir.

Türk kültürünün önemli özelliklerinden birisi olan çalışkanlık, Türklerin genlerinde yatan bir miras olması nedeniyle en eski çağlardan günümüze birçok devletler kurup geniş bir alana yayılmalarını sağlamıştır. Çalışkan milletler her zaman kazanan milletler olmuştur. Hayatın her alanına çalışmasını yayan ve bunu bir disiplin haline getiren kişiler başarıya ulaşırlar. Ömer Seyfettin, Türk insanının tembellik denen illet hastalığının pençesine düşmesi sonucu ilerlemenin ve gelişmenin durduğunu ve milletin her alanda yenilgiye uğradığını görmüş ve şiirlerinde bu konuya parmak basarak

çalışmanın gerekliliğini, milletin bu kötü günlerden ancak çalışmayla kurtulacağına işaretini vermiştir.

“Artık uyan, keyf zamânı değildir,
İçtiklerin bâde değil, hep zehir,
Kuvvetlenip Garb’i korkut ve sindir,
Gâlib gel de, sonra, Türk’üm de öğün...” (Koşma I, s.36)

“Aklımda yurduma yapılan vurgun,
Miskinlikten geldi o kanlı bozgun,
Dilerim Tanrı’dan düşersem yorgun
Olsun duracağım yer mezâr-taşım...” (Koşma III, s.37)

“Mefkûre bu: Yok mu, ey Türk, haberin?
Bu mukaddes şeyle yanar içerin,
Aç gözünü, artık uyan, hem gerin,
Bırak çıksın kalbinden şu ateş ok!” (Koşma VII, s.39)

Devletin çökmekte olduğunu gören ve her bilinçli aydın gibi bunun acısını yüreğinde hisseden şair, görkemli günlerin geride kaldığının, milletin her alanda çağa ayak uyduramadığının farkındadır. Başta gençlik olmak üzere tüm Türk milleti bu zor günlerden ancak çalışarak kurtulabilir. Bunun için milli bir terbiyeye ihtiyaç vardır. Çünkü Türkler, milletin ne demek olduğunu bilmemektedir ve devletin içinde kendi mahvını hazırlayanlara karşı bilinçsiz şekilde hareket etmektedirler. Ancak devir değişmiştir. Artık milletler muhtariyetleri için var güçleriyle, bilinçli bir şekilde savaşıyorlar ve çalışıyorlardır. Koşma (I) şiirinden aldığımız dörtlükte üslûbunu sertleştirdiğini gördüğümüz şair “hayaller dünyasında varlığını besleyen insanımızın duyarsızlığı, tembelliği karşısında” (Arslan, 2008: 263) sert bir duruş sergiler. “Uyanmak-uyumak ikilemindeki bireylere dönük olan bu uyarı kipinin emir nitelikli olması, zorunluluğu ve kaçınılmazlığı imler.” (Eliuz, 2012: 331) Bunu yapmaktaki amacı halka fark ettiği gerçekleri öğretme ve halkı ulus bilincine yönlendirme çabasıdır. Koşma (III) şiirinde yurdumuz düşman tarafından işgal altındadır ve Türk milleti içinde bulunduğu bu zor durumun miskin tavrından kaynaklandığının farkındadır. “Zira miskinliğin farkında oluş da bir bilinçlenme edimidir.” (Kanter, 2013: 74) Bu bilinçlenme edimi geleceğin aydınlık günlerine atılan temel taşıdır. Koşma (VII) şiirinde “Mefkûre bu: Yok mu, ey Türk, haberin?/Bu mukaddes şeyle yanar içerin” ifadeleriyle Türk milletine aidiyetini ve idealini hatırlatan Ömer Seyfettin, Türk milletini yok etmeye çalışan düşman unsurlarına karşı milletin uyanık ve bilinçlerin açık olmasını

ister. Şiirin devamında “Aç gözünü, artık uyan, hem gerin/Bırak çıksın kalbinden şu ateş ok!” ifadesiyle düşmanı fark edişini, Türk milletine de yansıtmaya çalışır.

3.2. Toplumsal Hafızanın Dirilişi

Milli fikirlerin ve hislerin çoğalarak büyümesi, toplumun uluslaşma bilincine ulaşabilmesi için, Ömer Seyfettin, şiirlerinde destanlara, halk hikâyelerine ve masallara başvurmuştur. Geçmiş göz önüne getiren şairin şiirlerinin milletimize geçmişteki hayatını tanıtıp, yeni neslin milli duygularını ve ulusal bilincini kuvvetlendirmesi konusunda etkili olduğu şüphesizdir. “Geçmiş hatırlanarak yeniden kurulur.” (Assmann, 2001: 36) Bu görüşün etkisi ve Osmanlı Devleti’nin Balkan coğrafyasındaki mağlubiyet ve kopuşları, Türkçü bir aydın olan Ömer Seyfettin’i Asya’daki köklerine, Türk milli kültürünün en saf şekliyle var olduğu ilk devrelere, destanlar dönemine götürmüştür. Destan olarak kaleme aldığı ilk şiiri “Yeni Gün Ergenekon’dan Çıkış”tır. Şiir, “Bozkurt” ile “Türkler” arasındaki konuşmalardan oluşmaktadır.

“Bozkurt- Elinde çekiç, örsünün başında, deliğin yanında durarak, Türklere haykırır:

Dörtüyz yıl burada kapalı kaldık,

“Turan, Turan!” diye rüyaya daldık.

Uyanmak zamanı geldi, uyanın,

Haydi Türkler, haydi kılıç kuşanın...” (Yeni Gün, a.g.e.: 34)

Ömer Seyfettin’in bu şiirde de uyanış imgesini kullandığı görülmektedir. “Uyanış imgesini şiirlerinde sıklıkla kullanarak milli bilinç ve mekânsal aidiyet vurgusu” (Kanter, 2013: 179) yapması Türk milletinin kahramanlıklarla ve zaferlerle dolu eski günlerine duyduğu özlemi, Türk milletinin de hatırlayıp yaşamasını istemesindedir. Ergenekon Destanı ile geçmişe giderek milli şuuru uyandırmak ve ulus olma sürecini hızlandırmak için, bunların psikik mirası olan tarih, topyekün bir deneyim olarak aktarılmıştır.

“Koroğlu Kimdi” şiirinde Ömer Seyfettin’in “Koroğlu Destanı”ni yeniden Türk insanına hatırlatması” (Duymaz, 2009: 419) toplumun moral değerlerini yükseltmek adına yaptığı bilinçli bir tercihtir. Tarihi, toplum bilincinde kökleştirmek, ona sosyal bir işlev yüklemek tercih edilen kahramanla ilintilidir. Şiire başlamadan önce Koroğlu hakkında “Büyük Bir Destanın Dibacesi” başlığı altında bilgiler veren Ömer Seyfettin’e göre Koroğlu, gerçek kimliğinden uzaklaştırılmış, eşkıya olarak nitelendirilip değeri düşürülen kahramanlardan birisidir. Koroğlu, Türklerin Çinlilerle mücadele ettiği dönemde ortaya çıkmış olup kendisi gözleri kör edilmiş bir babanın oğludur.

Babasının intikamını almakla beraber Ayaz Han'ı da kurtarmış, Çinlileri korkudan titretmiştir. Ömer Seyfettin, “eski lehçe ile tarihî hakikati gösteren bu manzum kalem tecrübesini” (Argunşah, 2000: 123) onlara ithaf etmiştir. Hicretten yaklaşık beş yüz yıl önce gerçekleşen olayların anlatıldığı şiirde, babası Çin fağfuru olan Kul bey, Çinlilerin hüküm sürdüğü Türk topraklarında bir hükümdardır. Çinlilerin Pan-ça-u adlı kahramanı, Uygur'a hâkim olmuş, Ayaz Han'ı esir almıştır. Türk olmasına rağmen Çinlilerin hizmetine giren Kul bey “kişiliğinde yabancılaşmanın mahşeri çatışmalarını içeren” (Korkmaz, 2008:22) konuşmalarının geçtiği aşağıdaki dizelerde ulus bilincinden nasıl koştüğünü gözler önüne serer:

“Çin bizi Türk iken hizmete koydu,
Arpalık bağladı, karnımız doydu.
Borcumuz her zaman doğruyu duymak,
Yukar'dan gelen her buyruğa uymak!
O hâlde yarın sen Yürükler'e git,
Önce kaçakları iyi tahkik et
Sonra vergi diye genç atlarını
Seçip al, kır, Türk'ün kanatlarını,
Zulmü, işkenceyi çoğalt, kaçsınlar,
Yâhut bizim gibi avuç açsınlar
Türeyi, yasayı koyup bir yana,
Kölelik etsinler Ming-ti Kagan'a!” (Koroğlu Kimdi, 1972: 65-66)

Kul bey, adı gibi Çinlilere kul olmayı tercih etmiş ve milli değerlere ait herhangi bir görüntünün belleğinde karşılığı kalmamıştır. Onun karşısında Koroğlu'nun babası İmrahor vardır. İmrahor, Kul beyin söylediklerine bilinçli bir şekilde cevap vererek aslında tüm toplumun bilinçlenmesini ister:

“Dedi, “Ben önce Türk, sonra çeriyim,
Türe'ye bağlıyım, yasa eriyim,
Hiç düşman olur mu bir Türk Turan'a
Ben körlük etmişim, uyuşum sana.
İlhan kim, o bizim soydaşımızdı.
Sanki biz gövdeydik, o başımızdı.
Pan-ça-u kim? O bir düşman başbuğu,
Türkler'e geçer mi onun buyruğu?
(...)
Pan-ça-u bu işi bilmeli yakın:

Yakında ayağa kalkacak bu halk,
Olacak Turan Beş-şehir, Altı-balık..." (Koroğlu Kimdi, 1972: 66)

Aidiyet duygusundan uzaklaşan Kul Bey'in karşısında ulusal bilinci sindirmiş duran İmrahor "Türk milletinin içinde bulunduğu durum karşısında bir bilinçlenme/aydınlanma yaşadığının göstergesidir." (Kanter, 2013: 75) Ömer Seyfettin bu şiiri 1919 yılında yazmıştır. Şiirin yazıldığı yıl Türk ulusunun kurtuluşu için büyük bir mücadelenin temellerinin atıldığı bir zamandır. Çin'in boyunduruğu altına giren Kul Bey gibi, 1919'lu yıllarda da manda ve himaye tartışmaları gündeme gelmiş, bir kısım aydın denilen zihniyet İngiliz mandasını bir kısım ise Amerikan mandasını kabul etmek gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ancak "ya istiklal ya ölüm" mantalitesini özümseyen Ömer Seyfettin şiiri aracılığıyla kimsenin emri altına girmeyi kabul etmemiş ve bir ulus devleti kurmayı hedef seçmiştir. Ömer Seyfettin'in o günleri görmeye ömrü yetmese de daha o günlerden geleceği görmüş ve halkı da bu bilinç doğrultusunda yönlendirmek istemiştir. Ömer Seyfettin, İmrahor aracılığıyla uluslaşma bilincinin sesi olmuş, bir cendereye sıkışmış Türk milletinin varlığını, geçmiş yaşayışını hatırlatarak azade kılmıştır. Çünkü geçmişini bilmeyen bir insanın içinde millete karşı bir sevgi ve sorumluluk hissetmesini beklemek faydasızdır. Böyle bir insan topluluğunun da uluslaşma bilincine erişip bir ulus-devlet kurması imkânsızdır.

3.3. Uluslaşma Yolunda Kutsal Bağ: İslâmiyet

Türklerin bin yılı aşkın süredir "ruhlarına sindirdikleri, mimarîlerinde, şiirlerinde, musikilerinde ilham kaynağı haline getirdikleri" (Kaplan, 1977: 65) İslâm dinini ele alan Ömer Seyfettin, Türk milletinin geri kalmışlığını İslam dinine bağlayan anlayışa şiirleri aracılığıyla karşı çıkmış ve Türk milletinin uluslaşma bilincine erişmesinde dini de ihmâl etmemiştir. Çünkü Ömer Seyfettin'e göre "milliyet esasını kabul eden, mutlak din esasını da kabul edecektir." (Can, 2009: 327)

Ömer Seyfettin'in "Kaşgâr" şiiri bir özlemin ifadesidir. Türkistan'ın önemli merkezlerinden biri olan, ancak Türklerin elinde bulunmayan bu şehir, bağımsızlığını kaybedince bir daha ayağa kalkamamıştır:

"Henüz altın kandilleri sönmeyen
Ma'bedlerin kapısında bekliyor
Bizi hâlâ Kutadgu'nun ümidi...
Bu virâne bir zamanlar ne idi!..
Yâdi şimdi Tarih'lerde inliyor;
Ey Bugra Han, ruhun mudur inleyen?" (Kaşgar, 1972: 61)

Tarihteki ilk Müslüman Türk hakanı olan Satuk Buğra Han, Türk topluluğunun İslam'a geçmesine yol açmış ve Kaşgar'ı fethetmiştir. Kaşgar, bu açıdan oldukça önemli bir merkezdir ve Satuk Buğra Han'ın destanı anlatılır. Şiirde, Yusuf Has Hacip'in önemli eseri Kutadgu Bilig'in adı da geçmektedir. Karahanlılar döneminde yazılan ve Satuk Buğra Han'a ithaf olunan bu önemli eser, Türk kültür tarihinin hazine değerinde olan bir siyasetnâmesidir. Bu eser yalnız linguistik alanına ışık tutmakla kalmaz, İslam ahlakının Türk ruhunda ve zihnindeki tasvirini bizlere göstermiş ve "İslâm kültürü ile geleneksel Türk kültürünü kaynaştırmayı amaçlamıştır." (Memiş, 2008: 110) "Altın kandil, Kutadgu, Buğra Han" kelimeleri aslında İslamiyet'ten sonraki Türk toplumunun sembelleri olup, o günlere olan özlemi dile getirmektedir. Ömer Seyfettin, bu şiirinde Türklük bilincini aşılamanın yanında Müslüman kimliği de ön plana çıkartmıştır. Türklük bilinci ve Müslüman kimliğin aynı potada eridiğini

"Nereye" şiirinde de görmek mümkündür:

"Güneş doğuyordu, maviden sisler,

Çiçekler açılmış, ötüyordu her

Dalda bir yavru kuş... "Aşk nuru yer yer

Tutuşurken böyle nereye sefer?"

Diye sordum; dedi: "Türkân'a doğru..."

"Yalnızsın yiğitim! Yolda kalırsın,

Maksadların ölür, onulmaz yasın,

Yol gösteren lâzım, öne katılsın!

Dedim. "Düşman varsa" dedi, "atılsın,

Yolumun uğrağı Kur'ân'a doğru..." (Nereye, 1972: 41)

Şiire baktığımız zaman güneş doğmuş, çiçekler açmış, kuşlar ötmekte, tam bir aşk havası hâkimdir. Ancak kahraman genç bunlarla ilgilenmez, yönünün Türklere ve Kuran'a doğru olduğunu söyler. Şiirdeki kahraman genç, şuurlu, kendine güvenen ve iradeli bir kişiliğe sahiptir ve bu güçlü kişilik Türklükle İslamiyet arasındaki münasebeti iyi tetkik ederek birini esas almanın diğerinin inkârı olacağı gibi bir yanılsa kapılmaz. "Sosyal olaylar, mutlaka mensup buldukları zümrenin kolektif vicdanında şuurlu idrakler hâlinde bulunmalıdırlar" (Gülendam, 2012: 143) Ömer Seyfettin, şiirindeki kahraman gencin şuurlu idrakinde İslâm medeniyeti ve milli Türk harsını birleştirerek Türk milletinin uluslaşma yolundaki rotasını çizer ve yolun sonunda başarıya, mefkûreleri için yaşayan insanlar sayesinde erişebileceğimizi gösterir. "Milli kimliğin ve akılcı İslâm algısının iyi bir kul, iyi bir vatandaş olmak iklimindeki en iyi karışımlarından" (Arslan, 2011:368) birisi olan şiirdeki yiğit genç, ulusal bilincin topluma sağlıklı bir şekilde yerleşebilmesi için dini bilincin de sağlıklı

olması gerektiğine inancın karakterize edilmiş halidir. Bu karakter özelliklerinin toplamı bireysel bilinci, ulus bilincine taşıyacaktır.

3.4. Dil Şuuru

Ömer Seyfettin'in şiirlerinde ele aldığı konulardan birisi de dildir. Çünkü dilin etkili olarak kullanılmadığı hiçbir toplumda iletişimi ve ilerlemeyi düşünmek mümkün değildir. Dilin halka dönük olması, ulus bilincinin yerleşmesinde önemli bir unsurdur. Dil, bir milletin varlığını sürdürmesini, kendi devletini kurmasını sağlayan ve gücünü gösteren önemli bir kavramdır. "Modern karaktere sahip bilincin tek bir millet haline gelebilmesi için saf bir dilin konuşulması" (Karakaş, 2014: 164) yani milletlerin saf bir dili ellerinde bulundurması gerekmektedir. Bu nedenle Genç Kalemler tarafından ortaya atılan yazı ve konuşma dilindeki düaliteyi ortadan kaldırmak için Yeni Lisan hareketinin de temsilcilerinden olan Ömer Seyfettin, Genç Kalemler dergisinde çıkan bir yazısında dilde sadeleşme hareketinin yapılması gerektiğini ve "o günlerin gençliğini saracak yeni bir harekete geçmek istediklerini" (Alangu, 2010: 154) şu sözlerle açıkça ortaya koymuştur: "(...) Türkler, ancak kuvvetli ve ciddi terakki ile hâkimiyetlerini, mevcudiyetlerini muhafaza edebilirler. Terakkî ise ilmin, fennin, edebiyatın hepimiz arasında intişarına bağlıdır. Bunları neşr için lazım olan millî ve umumî bir lisandır. Millî ve tabii bir lisan olmazsa, ilim, fen, edebiyat, yine bugünkü gibi muamma halinde kalacaktır. (Alangu, 2010: 154) Ömer Seyfettin'in dil ile ilgili bu düşünceleri, ileride yayılacak ateşin ilk kıvılcımı mahiyetindeydi. Buradan şu sonuç çıkmıştır: "Bir topluluğu millet hâline getirecek temelli vasıtanın dilde toplandığını görenler, hemen her devirde dil meselesini şuurlu bir şekilde ele alarak, onu sadeleştirme yollarını denemişlerdir." (Öksüz, 2004: 86) Çünkü dil, bir ulusun kültürel değerlerinin başında gelir ve o ulusun var olmasını sağlayan duygu ve düşünce birliğini oluşturur. Siyasi olarak zor günler geçiren devletin içerisinde yaşayan halkta ulusal bir uyanışın gerçekleşmesi ve ulusal bir bilincin yerleşebilmesi dil meselesi de mutlak surette ele alınmalıdır. "Mehmed Emin" başlıklı şiirini bu doğrultuda yazan Ömer Seyfettin, şiirine "Bütün Turan karanlıkta şuursuz bir taş gibi/Uyuyordu... Lisân yoktu, sanat yoktu, zevk yoktu:/Olan her şey Türk değildi, Türk ruhuna bir oktu." (Mehmet Emin, 1972: 40) dizeleriyle başlar. Türk milletinin kendilik değerlerini ve bilincini yitirmesini yine uyku imgesiyle ifade eden şair, şiirin devamında "O vakit sen, ilkönce sen bu uykudan uyandın" dizesiyle uykudan uyanışa geçişin zeminini hazırlar. Bu, aynı zamanda kendine dönmenin ve bilinç aydınlanmasının gerçekleşeceği inancını Türk milletine aşılacaktır.

“Türk güneşi batıyorken,
Nurlar saçtın kaleminden.
İlkönce sen Türkçe yazdın,
Gafletlere mezar kazdın.

Kıymet verdin Türk diline,
Can getirdin Türk-iline.
Sen dirilttin bu milleti,
Sen olmasan bitmiş idi...” (Mehmet Emin, 1972: 40)

Türk dili konusunda Mehmet Emin’e bir liderlik vasfı yükleyen Ömer Seyfettin, bir milletin kurtuluşunun önceliğini dile yükler. Bu bilinci şiiri aracılığıyla Türk milletine de vermek isteyen şair, aidiyete de vurgu yaparak Türk milletini var eden değerlerden olan dilin kapsayıcılığını ve kurtarıcılığını Türk milletinin de idrâk etmesini ister. “Çünkü insanoğlunun hayata bakışını ve hayat karşısındaki duruşunu belirleyen en önemli coğrafya bellektir.. Bu coğrafyanın en büyük kaynağı ise dil nehri, yani Türkçedir.” (Özcan, 2014: 202) Bu gerçeği kavrayan Ömer Seyfettin öz Türkçeye duyulan özlemi ve Mehmet Emin’in bu yoldaki çalışmalarını ön plana çıkartarak millî duyuş ve tefekkürü milletimizin kulağına fısıldamıştır.

SONUÇ

Özellikle 1914 yılından sonra yazdığı şiirlerinde ulus bilinci ve uluslaşma süreci Ömer Seyfettin’de bir değişim yapısı olarak karşımıza çıkmaktadır. O, bu durumu Türk milletinin değişim ve dönüşümleri iyi anlayamamasına bağlar. Bir milletin bir mefkûresi olmalıdır. 20.yüzyıl millet olma şuuruna sahip olan toplulukların ayakta kaldığı bir yüzyıldır. Osmanlı Devleti’nin çöküş döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti yolunda ağırlıklı olarak şiirlerinde devlet adına ciddi bir sosyal yapılanmanın temellerini kazmıştır. Kahramanlarının dışa dönük, cesur ve kararlı olması ya da öyle olması gerektiğine dair uyarılarda bulunması onun özlemini çektiği insan tipiyle ilgilidir. Toplumun bilinçaltı kahramanlığını yeniden bir değere dönüştürmüştür. Türk milletinin varlığını haykıran ve Türk halkına kuvvetli bir ulus devletin varlığı ve gücü sayesinde şerefini, yaşamını, geleceğini, dinini, dilini ve kültürünü kurtarabileceğini anlatmıştır. Ortak bir ulus bilinci olan Ömer Seyfettin şiirleri ülkenin o günkü şartlarda cehennemleşen ortamını sağlayan koşullara eleştirel bir karşı duruştur. Bu karşı duruşu halk kültürüne, mitolojiye, sembollere, zıtlıklara dayanarak gerçekleştirilen ve canlandıran şair,

Türk insanının ulus bilincinden uzaklaşıp kendi tükenişini hazırlamasına şiirleri aracılığıyla karşı koymuş ve Türk milletini uyarmıştır. Onun şiirleri şiirden ziyade Türk milletine uluslaşma yolunda bir uyarı manifestosudur.

KAYNAKÇA

- Alangu, Tahir (2010), **Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Argunşah, Hülya (2000), **Ömer Seyfettin Bütün Eserleri Şiirler, Mensur Şiirler, Fıkralar, Hatıralar, Mektuplar**, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Arslan, Fatih (2008), “*Metaforik Tercihler Bakımından Akif’i Okuyabilmek*”, Uluslararası 1.Mehmet Akif Ersoy Sempozyumu, Burdur, s.259-264.
- Arslan, Fatih (2011), “Bir Cemiyet Mistiği: Mehmet Âkif”, Mehmet Akif Milli Mücadele ve İstiklal Marşı, Türkiye Yazarlar Birliği Mehmet Akif Araştırmaları Merkezi, Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları, Ankara, s.365-374.
- Assmann, Jan (2001), **Kültürel Bellek** (çev.: Ayşe Tekin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Can, Esat (2009), “*Ömer Seyfettin’in Eserlerinde Mefkûre*”, Gazi Üniversitesi Türkiyat Dergisi, S.5, s. 321-331.
- Çetin, Nurullah (2010), **Millî Doğruluş Yeniden...**, Öncü Basımevi, Ankara.
- Çetin, Nurullah, Ramazan Gülendamlar, Mehmet Narlı (2012), **Tanzimat’tan Bugüne Yeni Türk Edebiyatı Şiir Çözümlemeleri**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Çetişli, İsmail (2012), “İkinci Meşrutiyet Döneminde Ortaya Çıkan Fikri, Siyasi Hareketler ve Türk Edebiyatına Yansımaları”, **II.Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Demir, Ayşe (2014), “*Millî Kimliğe Doğru Bilinçli Bir Adım: Yeni Lisan*”, **100.Yılında Yeni Lisan Hareketi ve Millî Edebiyat Çalıştayı Bildirileri**, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, s.89-96.
- Devellioğlu, Ferit (2004), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Duymaz, Ali (2009), “*Ömer Seyfettin’in Kaleme Aldığı Destanlar Üzerine Bir Değerlendirme*”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.12, C.21, s.413-421.
- Eliuz, Ülkü (2012), “*Ömer Seyfettin Metinlerinde Aydınlanma ve Milli Bilinç*”, Turkish Studies, Volume 7/4, s. 329-336, Ankara.
- Gözübüyük, Şeref (1986), **Anayasa Hukuku**, S Yayınları, Ankara.
- Heyd, Uriel (1979), **Türk Ulusçuluğunun Temelleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kanter, M. Fatih (2013), **Milli Edebiyat Dönemi Türk Şiirinde Benlik Algısı ve Kimlik Kurgusu**, Grafiker Yayınları, Ankara.

- Karakaş, Mehmet (2014), “*Millî Kimlik İnşası ve Dil İlişkisi Açısından Yeni Lisan Hareketi'nin Türk Millî Kimliğinin İnşasına Etkileri*”, **100.Yılında Yeni Lisan Hareketi ve Millî Edebiyat Çalıştayı Bildirileri**, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, s.156-174.
- Karpat, Kemal H. (2006), **Osmanlı'da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma** (Çev.: Dilek Özdemir), İmge Kitabevi, Ankara.
- Korkmaz, Ramazan (2007), “*Servet-i Fünûn Edebiyatı*”, **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Ramazan (2008), **Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri**, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Memiş, Ekrem (2008), **Türk Kültür Tarihi**, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Ögel, Bahaeddin (2010), **Türk Mitolojisi II.Cilt**, TTK Yayınları, Ankara.
- Öksüz, Yusuf Ziya (2004), **Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi**, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara.
- Ömer Seyfettin (1911), “*Yeni Lisan*”, Genç Kalemler C.2, s.1-8.
- Ömer Seyfettin (1972), **Ömer Seyfettin'in Şiirleri** (Haz.:Fevziye Abdullah Tansel), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Özcan, Tarık (2014), “*Bellek Mekânı Olarak Ömer Seyfettin Hikâyeciliği*”, **100.Yılında Yeni Lisan Hareketi ve Millî Edebiyat Çalıştayı Bildirileri**, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, s.190-204.
- Petrov, Grigory (2013), **Beyaz Zambaklar Ülkesi** (Çev.: Nazik-Yılmaz Demir), Zambak Yayınları, İstanbul.
- Şaylan, Gencay (1983), “*Milliyetçilik İdeolojisi ve Türk Milliyetçiliği*”, **Cumhuriyet Ansiklopedisi**, VII. C. , İletişim Yayınları, İstanbul.
- Şengül, Abdullah (2001), “*Ömer Seyfettin'de Millî Kimlik*”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 3(1), Afyon, s.1-14.
- Türer, Ali (1998), **Uluslaşma ve Evrenleşme Sürecinde Modernleşme Dönemi Eğitim Düşüncesinin Rolü**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ünaydın, Ruşen Eşref (1985), **Diyorlar Ki**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Yalçın, Semih (2004), **Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri**, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Ziya Gökalp (1976), **Yeni Hayat/Doğru Yol**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Ziya Gökalp (1976), **Türkçülüğün Esasları** (Haz.: Mehmet Kaplan), Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.